

Rasifierade klimatmigranter och politiska subjekt

Subjekspositioner, betydelseskapande och diskursivt
motstånd

Abstract

Climate-induced migration has received an increased amount of attention as an area of research. Earlier studies identify ideal typical discourses of climate-induced migration, in which climate migrants have been positioned as a 'threat', as 'passive victims' and most recently as 'adaptable agent'. Drawing on poststructural discourse theory of Laclau and Mouffe and postcolonial theory this essay has two purposes. Firstly, it seeks to examine how subject positions constituted in the discourse of climate migration as an adaptation strategy, and how these are racialized. It also seeks to understand how discursive resistance towards subject position(s) is articulated by Pacific island states.

By discursively analysing the influential Foresight report this essay illustrates how the non-adaptive climate migrant appears as a racialized Other. By being unable to adapt, the non-adaptable Other is constituted as a threat in a similar manner to older discourse. By analysing a 'Pacific Island's discourse', mostly based on statements made by representatives of Kiribati, Fiji and Vanuatu at climate political conferences, this essay identifies a counter-discourse to the climate migration as adaptation discourse. By articulating an other meaning of the 'climate migrant' the climate migrant instead appears as a 'political subject', which is 'oppressed', but still possesses 'agency'.

Nyckelord: Climate Migration, racialisation, discourse theory, discursive resistance

Antal ord: 7697

Förkortningar

COP	Conference Of the Parties (Parternas konferens)
CAPP	Climate Action Pacific Partnership
FN	Förenta Nationerna (United Nations)
NGO	Non-governmental Organisation (Icke-statlig organisation)
SIDS	Small Islands Development states (Små önationer under utveckling)
UNFCCC	United Nations Framework Convention on Climate Change (Klimatkonventionen)

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
1.1 Bakgrund.....	1
1.2 Tidigare forskning.....	2
1.2.1 Idealtypiska diskurser om klimatmigration	2
1.2.2 Stillahavsö-staters diskursiva motstånd.....	3
1.3 Syfte och frågeställningar	3
1.3.1 Problemformulering.....	3
1.3.2 Syfte.....	4
1.3.3 Frågeställningar	5
1.4 Disposition	5
2 Teoretiskt ramverk	6
2.1 Diskursteori.....	6
2.1.1 Diskursanalys som socialkonstruktivistisk forskning	6
2.1.2 Diskursteori enligt Laclau och Mouffe.....	7
2.1.3 Subjektspositioner och möjlighet till diskursivt motstånd.....	8
2.1.4 Analytiska verktyg.....	9
2.2 Postkolonial teori	10
2.2.1 Om 'det postkoloniala'	10
2.2.2 Kunskapsproduktion och konstituerandet av den Andre	11
3 Metod och material	13
3.1 Avgränsning av diskurs	13
3.2 Urval av material	14
3.3 Reflexivitet.....	15
4 Analys	16
4.1 Diskursen om 'klimatmigration som klimatanpassningsstrategi'	16
4.1.1 Den 'adaptiva klimatmigranten'	16
4.1.2 Den icke-adaptiva Andre	18
4.2 Stillahavsö-diskursen och klimatmigranten som 'politiskt subjekt'	19
4.3 Betydelseskapande av 'klimatmigranten' i de två diskurserna.....	21
5 Diskussion och slutsatser	22
5.1 Slutsatser.....	22

5.2 Vidare forskning	22
Referenser	23

1 Inledning

1.1 Bakgrund

De antropogena klimatförändringarna refereras allt oftare till vår tids viktigaste fråga och beskrivs inte sällan som den svåraste utmaningen mänskligheten någonsin ställts inför. Något som alltmer har diskuterats kring effekterna av antropogena klimatförändringarna är dess relation till migration. Klimatmigranter, eller klimatflyktingar som de ibland benämns, har beskrivits som “det mänskliga ansiktet av klimatförändringarna”. (Klepp 2017: 3) Vad som tidigare sågs som en kausal relation mellan klimatförändringar och migration ses idag som ett komplext förhållande av olika aspekter som driver migration. (Klepp 2017: 4) Därför är det svårt att ensamt urskilja en klimatmigrant från andra migranter. Samtidigt existerar klimatmigranter som koncept, som diskuteras samt går att föreställa sig. Som Chris Methmann (2014) formulerar det. “[...] it is almost impossible to see climate-refugees. Yet, for the casual observer, it is impossible not to see climate migrants or refugees.” [min kursivering] (417)

Några som ofta hamnar i rampljuset när det pratas om klimatmigration är lågt belägna stillahavsö-stater som Kiribati och Vanuatu. Dessa länders land är belägna bara centimeter över havsnivån och är därför väldigt utsatta för eventuella havsnivåhöjningar till följd av temperaturökning. (Klepp 2017: 5) Med sina historiskt sett såväl som nuvarande låga utsläpp har de bidragit lite till klimatförändringarna. Samtidigt beskrivs länderna vara några av de mest sårbara inför dess effekter. (McNamara 2009: 482; Allgood & McNamara 2017: 370-1)

När det pratas om klimatmigranter har de tidigare porträtterats bland annat som ‘klimatflyktingar’, en kategori som har visat sig vara starkt rasifierad. (Methmann & Oels 2015: 53-8; Methmann 2014: 417) Vidare är detta en kategori som representerar för stillahavsö-stater, och därmed potentiella klimatmigranter, själva starkt avvisar. (McNamara & Gibson 2009).

1.2 Tidigare forskning

1.2.1 Idealtypiska diskurser om klimatmigration

För att kategorisera de idealtypiska diskurserna om klimatmigration har jag framför allt använt mig av övergripande studier gjorda av Chris Methmann & Angela Oels (2015) samt Hedda Ransan-Cooper et al (2015). De båda utgör gedigna genomgångar över de olika diskurserna om klimatmigration. Även Delf Rothe (2012) och Andrew Baldwin (2013) identifierar liknande diskurser, om än inte kategoriserat på samma sätt. Rothe beskriver dessa som idealtypiska kategorier och menar att även om de uppkommit vid olika tidpunkter så har de olika diskurserna inte ersatt varandra. Istället fortsätter de att samexistera. (2015: 46) Methmann & Oels menar dock att det skett ett diskursivt skifte till den diskurs som hädanefter kommer att benämnas klimatmigration som klimatanpassningsstrategi. (2015: 52) Diskurserna kommer behandlas som idealtypiska kategorier i den här uppsatsen. Min kategorisering utgår ifrån Methmann & Oels (2015) samt Ransan-Cooper et al (2015), vilka kategoriserar diskurserna snarlikt.

I en första idealtypisk diskurs framställs klimatmigration som ett 'geopolitiskt säkerhetsproblem'. (Baldwin 2013: 1475) Methmann & Oels (2015) benämner denna diskurs som 'fearing climate refugees', inom vilken klimatomigranter har blivit framställda som ett hot mot den nationella säkerheten och staters suveränitet. Inom denna diskurs målas ofta upp apokalyptiskt scenarion där klimatförändringarna kausalt orsakar okontrollerbara flöden av klimatomigranter samt skapar konflikter. (Methman & Oels 2015: 55-6) Denna typ av resonemang saknar dock empiriskt stöd. Det är i diskursen även vanligt att försöka estimerar antalet klimatomigranter som klimatförändringarna kommer att orsaka, något som har kommit att bli starkt ifrågasatt. (Baldwin 2013: 1475, 1483-4) I denna diskurs konstitueras globala syd som en 'kaotisk' zon, vilken globala Nord måste skydda sig från. Klimatomigranten konstitueras därför som ett hot, ett yttre att frukta. (Ransan-Cooper 2015: 110; Methmann & Oels 2015: 56) Denna *subjeksposition* (se 2.1.3) har visat sig vara starkt rasifierad. (Baldwin 2013: 1075-6)

I en andra idealtypisk diskurs framställs klimatmigration som 'ett humanitärt problem', en diskurs som Methmann & Oels benämner 'saving the climate refugees'. I denna diskurs utgör klimatmigration ett hot mot den *mänskliga säkerheten* och läget framställs ofta som akut. Inom denna diskurs understryks därför ofta ett behov av att tillskriva klimatomigranter legal status som flyktingar med skyddsbehov, varför den vanligt förekommande termen är *klimatflyktingar*. (Methman & Oels 2015: 56-58; Baldwin 2013: 1475). Diskursen representeras ofta av icke-statliga organisationer (NGOs) som vill uppmärksamma problemet,

men även akademiker. (Ransan-Cooper et al 2015: 109) I denna diskurs positioneras klimatmigranten som ett 'passivt offer', en rasifierad Andre med minimalt aktörskap och som därför måste 'räddas'. Globala Nord konstitueras därför som en humanistisk kraft som ska 'rädda' de 'hjälplösa' klimatflyktingarna. (Ransan-Cooper et al 2015: 109-10; Methmann 2014: 10)

I en tredje idealtypisk diskurs har klimatmigration även beskrivits som en *lösning*. Klimatmigration framställs då som en möjlighet att anpassa sig till klimatförändringarna, till skillnad från ovan beskrivna diskurser vilka ser klimatmigration som ett misslyckande av anpassning. (Baldwin 2013: 1457) Baldwin (2013) beskriver denna diskurs vara en del av 'klimatmigration som humanitärt problem' med skillnaden att klimatmigranter som 'offer' tillskrivs aktörskap. (1475) Methmann & Oels (2015) definierar den istället som en egen kategori, vilket benämns 'empowering climate-induced migrants'. (58-61) Jag kommer att benämna diskursen 'klimatmigration som klimatanpassningsstrategi'. Inom denna diskurs beskrivs klimatmigration kunna stärka möjligheten att anpassa sig till klimatförändringarna, bland annat genom arbetsmigration och remittanser. I denna diskurs får resiliens en central betydelse, eftersom klimatmigration hävdas stärka resiliensen. (Ransan-Cooper et al. 2015: 5-6) I denna idealtypiska diskurs konstitueras klimatmigranten som en *adaptiv agent*, som kritisk forskning menar förväntas själv ta ansvar för sin anpassning till klimatförändringarna. Klimatmigranten blir en 'entreprenör' för sin egen anpassning, ett 'ansvarigt subjekt'. (Ransan-Cooper 2015:110-1; Methmann & Oels 2015: 60; Methmann 2014: 2)

1.2.2 Stillahavsö-staters diskursiva motstånd

Karen Elizabeth McNamara och Chris Gibson (2009) undersöker hur subjektspositionen 'klimatflykting' har konstituerats samt hur den mottas av FN-ambassadörer för stillahavsö-stater. Genom intervjuer studerar de sedan hur sju ambassadörer för lågt belägna stillahavsö-stater förhåller sig till kategorin 'klimatflykting'. Studien visar hur representanterna för stillahavsö-stater starkt avvisar kategorin 'klimatflykting'. Detta beror dels på att de avvisar den passivitet som subjektspositionen innebär.

1.3 Syfte och frågeställningar

1.3.1 Problemformulering

Som framgår av tidigare forskning, finns en gedigen mängd forskning vilken kartlägger en överblick av diskurser kring klimatmigration. (se Methmann & Oels 2015; Ransan-Cooper et al. 2015) I dessa har klimatmigrantens subjektspositioner

som hot eller offer visat sig vara starkt rasifierade. (Baldwin 2013; Methmann 2014) Även diskursen om klimatmigration som en klimatanpassningsstrategi (adaptation) och subjekspositionen som konstitueras är rasifierade. (Baldwin 2017; Methmann 2014)

Många diskursteoretiker har fått kritik för att det enbart studerar hur diskursen konstituerar positioner och subjekt. Däribland Michel Foucault har fått kritik för att utelämna studier av subjektens respons på de konstituerade subjekspositionerna, någon utelämnar subjektens agens. (Neumann 2003: 134-5) Motsvarande kritik har lyfts mot postkoloniala diskursteoretiker, däribland Edward Said. Said har kritiserats för att ha framställt Väst makt som kolonisationsmakt som total genom att hen inte studerade hur producerandet av Orienten mottogs av berörda subjekt.¹ (Loomba 2005: 57-8) Jag menar det därför vara centralt att inte enbart studera klimatmigrantens subjeksposition(er), utan även hur de förhandlas, mottas och kanske till och med avvisas av potentiella klimatmigranter. Detta är inte enbart av postkolonialt intresse för att understryka motstånd, det är även i syfte att studera kampen om betydelsen för klimatmigranten. För att kunna studera motståndet kommer jag inte att ansluta mig till den gruppen forskare som studerar diskurser om klimatmigration utifrån Foucauldiska begreppsliggöranden av säkerhet. (Bettini 2014; Methmann & Oels 2015; Baldwin 2017)

Studier av potentiella klimatmigranter motstånd är inget nytt inom forskningsområdet. Tvärtom visar studier på att kategorier som 'klimatflykting' starkt har avvisats. (McNamara & Gibsson 2009) Jag saknar dock en studie som undersöker detta utifrån 'den adaptiva klimatmigranten'.

1.3.2 Syfte

Uppsatsen har två syften. Det första syftet är att studera hur diskursen om klimatmigration är rasifierad, mer specifikt hur diskursen om klimatmigration som anpassningsstrategi är rasifierad. Jag kommer därför att studera subjeksposition(er) som konstitueras i diskursen om klimatmigration och hur dessa är rasifierade. Det andra syftet är att studera hur diskursivt motstånd artikuleras mot konstituerade subjeksposition(er). Detta görs genom att studera hur stillahavsö-stater genom artikulation skapar betydelser om samt positionerar 'klimatmigranten' för att sedan jämföra dessa med betydelseskapande och positionering i diskursen om klimatmigration som klimatanpassningsstrategi.

Att studera och understryka det motstånd som visas av potentiella klimatmigranter är centralt i min studie. Detta är inte enbart ur diskursteoretiskt intresse och syfte, utan syftar även till att undvika reproducerande av en idé om postkoloniala subjekt som passiva, endast 'accepterande' diskursen.

¹ Det bör tilläggas att Loomba (2005) menar denna kritik mot Said vara orättvis. Loomba menar att det faktum att Said inte studerar responsen från subjekt inte nödvändigtvis innebär att Said menade kolonisationsmakten vara

1.3.3 Frågeställningar

- *Hur kan subjektpositionen/-er som konstitueras i diskursen 'klimatmigration som klimatanpassningsstrategi' ses som rasifierad(e)?*
- *Hur artikuleras diskursivt motstånd mot, alternativt förhandlas, denna subjektposition?*

1.4 Disposition

Uppsatsen består av sex avsnitt. I det första avsnittet "Inledning" introduceras läsaren till forskningsområdet, forskningsproblem och mitt syfte med studien. I det andra avsnittet "Teoretiskt ramverk" förklarar jag det teoretiska ramverk jag använder. Eftersom diskursteori beskrivs som både teori och metod (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 10) behandlas även diskurs som metod under detta avsnitt. I det tredje avsnittet "Metod och material" presenteras metodologiska överväganden. I det fjärde avsnittet "Analys" genomför jag min tvådelade diskursanalys. I det femte avsnittet "Diskussion och slutsatser" presenteras mina slutsatser samt förslag på vidare forskning. I det sjätte och sista avsnittet "Referenser" presenterar jag litteratur och källor som jag har använt i min uppsats.

2 Teoretiskt ramverk

2.1 Diskursteori

2.1.1 Diskursanalys som socialkonstruktivistisk forskning

Jag använder mig av diskursanalytisk metod för att besvara min frågeställning. Min ansats kommer att utgå från Ernesto Laclau & Chantal Mouffes diskursteori. Jag väljer denna inriktning eftersom den behandlar subjekt och subjektspositioner, men även för att den har ett utvecklat ramverk för att analysera hur olika diskurser kämpar om att skapa betydelser. (Winther Jørgensen & Louise Phillips (2000: 48-55) Marianne Winther Jørgensen & Louise Phillips (2000) menar att Laclau & Mouffe själva inte bidrar med många praktiska redskap för att genomföra analysen. (31). Jag kommer därför, utöver Laclau & Mouffes verk *Hegemonin och den socialistiska teorin* (1985), utgå ifrån andras tolkningar av diskursteorin. De jag främst har använt är David Howarth (2007) och Winther Jørgensen & Phillips (2000).

Diskursanalys beskrivs ofta som teori *och* metod då dess ontologiska och epistemologiska ställningstagande sätter ramar för vad diskursanalysen kan användas till. Teori och metodologi bör därför ses som sammanlänkande. (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 10) Winther Jørgensen & Phillips (2000) menar därför att de metodologiska utgångspunkterna, de teoretiska och det textanalytiska metoderna i diskursanalysen bör ses som en "paketlösning", vilka inte löst kan användas utan varandra. (10)

De metodologiska, här avses ontologiska och epistemologiska, utgångspunkterna i den diskursanalys jag har valt har en socialkonstruktivistisk utgångspunkt. Utgångspunkten innebär en kritisk inställning till *självklar kunskap*. Detta innebär att vår kunskap inte kan betraktas som en spegelbild av världen. Istället skapas vår *uppfattning* om världen i sociala processer. Kunskap anses därför inte vara *objektiv*, kunskap ses istället som socialt konstruerad. Diskursanalysens *antiessentialistiska* syn innebär att varken människor eller den sociala världen anses vara givna på förhand, de konstitueras socialt. (Winther Jørgensen Phillips 2000: 11-2) Detta innebär att diskursanalysen inte ansluter sig till den forskningstradition som strävar efter objektiv kunskap genom 'värdefritt sökande'. Forskaren blir i en diskursteoretisk kontext inte en neutral obeservatör. (Howarth 2007: 143-4) Som David Howarth (2007) formulerar det, syftar

diskursteoretiker istället till att “[...] beskriva, förstå och förklara särskilda historiska händelser och processer snarare än att etablera empiriska generaliseringar eller testa allmänna hypoteser [...]” (149) Dessa teoretiska utgångspunkter måste alltså tas i hänsyn vid genomförandet av en diskursanalys. (Winther Jørgensen Phillips 2000: 10)

2.1.2 Diskursteori enligt Laclau och Mouffe

Betydelsen av diskurs är något som hela tiden förhandlas. (Torfing 1997: 85) Synen på diskurs som begrepp skiljer sig mellan olika diskursanalytiska inriktningar och kan vara varierande snäv. En del inriktningar ser diskurs strikt som det talade eller skrivna språket. (Bergström & Ekström 2018: 254) De poststrukturalistiska och postmarxistiska diskursteoretikerna, till vilka Laclau och Mouffe räknas, använder ett mer omfattande diskursbegrepp. (Howarth 2007: 13)

Laclau & Mouffes syn på *det diskursiva* innefattar att de ser alla sociala fenomen som diskursiva, de separerar därför inte på det diskursiva och det icke-diskursiva. (Laclau & Mouffe 1985: 159) De beskriver detta som att “[...] alla objekt upprättas som diskursobjekt, eftersom inget objekt är givet utanför de diskursiva tillblivelsevillkoren [...]”. (Laclau & Mouffe 1985: 159) Detta innebär dock inte att Laclau & Mouffe menar att allt är språk, tvärtom ser de diskurserna som materiella. En vanlig missuppfattning är att Laclau & Mouffe menar det inte finnas någon fysisk verklighet, vilket inte stämmer. (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 25-26, 41-2) Som Laclau & Mouffe (1985) uttrycker det,

Det faktum att varje objekt upprättas som ett diskursobjekt har ingenting att göra med frågan ifall det finns en värld utanför tanken eller med motsättningen realism/idealism. En jordbävning eller en fallande tegelsten är händelser som förvisso finns, i den meningen att de sker här och nu, oberoende av min vilja. Men frågan om huruvida det specifika hos dem som objekt kommer att konstrueras [...] beror på det diskursiva fältets struktur. (161-2)

Den fysiska verkligheten existerar, men den förstås alltid genom diskurser. (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 42) Objekt har som därför, som Howarth (2007) uttrycker det, ingen *utomdiskursiv* mening. (Howarth 2007: 120)

Centralt i Laclau & Mouffes diskursteori är att betydelserna konstitueras i relation till vad det inte är, alltså i relation till betydelser som *utesluts*. Detta beskrivs i Laclau & Mouffes termer att diskursen konstitueras i relation till *det diskursiva fältet*, *det konstitutiva yttre*, som består av betydelser som är uteslutna. *Tecken* i en diskurs har därför inte någon betydelse i sig själva, utan får mening i relation till andra tecken. Tecken sätts i relation med varandra genom *artikulation*. De tecknen som har sina betydelser fixerade i diskursen genom att de skiljer sig gentemot andra tecken kallas *moment*. De tecknen som istället är mångtydiga, vars betydelse inte har fixerats, kallas *element*. Diskursen kommer alltid att sträva efter att genom tillslutning göra element till moment, men eftersom *det konstitutiva yttre* hela tiden kan hota med nya betydelsemöjligheter kommer tillslutningen aldrig vara total. (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 33-6) Som Laclau &

Mouffe (1985) uttrycker det, “[ö]vergången från ‘elementen’ till momenten’ genomförs aldrig fullständigt.” (165) De betydelser som tecknen får genom att fixeras relationellt, den relationella logiken, är “ofullständig och genomträngd av kontingens” (1985: 165) Diskursen är alltså en tillfällig tillslutning, en tillfällig fixering av betydelserna. Varje teckens betydelse är därför *kontingent*, möjlig men inte nödvändig. (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 32, 36) Diskurser befinner sig därför alltid i kamp med varandra om att få ge tecknen betydelser. Denna kamp om betydelsebildningen kallas *antagonism*. (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 54)

2.1.3 Subjektspositioner och möjlighet till diskursivt motstånd

Subjektspositioner handlar om hur det finns vissa positioner som subjektet kan anta, vilka konstitueras och (re)produceras av diskursen. Subjektspositioner är kopplade till vad som är möjligt att göra eftersom de är kopplade till förväntningar kring hur en ska vara. (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 48)

För att förstå Laclau & Mouffes syn på subjektivitet och handling inleder jag med att beskriva deras syn på subjektet och hur detta förhåller sig till Louis Althusser syn på subjekt och interpellation. Althusser menar att *ideologi interpellerar* subjekten in i sina positioner. *Ideologi* styr enligt Althusser helt de sociala relationerna och förvränger *sanningen* om de *reella relationerna*, vilken gör det omöjligt för subjekten att se samt avslöja dessa. *Interpellation* är den språkliga process i vilken subjekten positioneras. Althusser menar alltså att subjekten alltid accepterar subjektspositionerna, vilket omöjliggör *motstånd*. (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 21-24, 48) Laclau & Mouffe håller med Althusser om att subjektens identiteter konstrueras diskursivt, de är dock starkt kritiska till det deterministiska i att subjektet helt *interPELLERAS* in i vissa positioner. De menar att detta reducerar autonomi till att enbart vara en följd av samhälleliga strukturer. I kontrast mot Althusser menar Laclau & Mouffe subjektet vara *fragmenterat*, subjektet har inte enbart en position i en diskurs. Istället kan ett subjekt inta flera olika subjektspositioner i olika diskurser. Denna syn på subjektet har att göra med att Laclau & Mouffes syn på diskurs, vilken innebär att det aldrig finns en enstaka diskurs som råder och strukturerar det sociala. Istället finns det flera motstridiga diskurser, vilka konkurrerar med varandra om betydelser. Då diskurserna är kontingenta blir subjektet interPELLERAT i olika motstridiga subjektspositioner. Subjektet är därför *överdeterminerat*. I de fall det inte finns en synlig konflikt mellan subjektspositioner har hegemoniska processer resulterat i att en diskurs framstår som den objektivt sanna. (Howarth 2007: 124; Winther Jørgensen Phillips 2000: 36, 48-49)

Eftersom diskursens karaktäriseras av tillfällighet och kontingens kan subjektet aldrig helt determineras av strukturen. (Torfing 1999: 149) Som Howarth (2007) utförligt beskriver,

[...] även om människor konstitueras som subjekt inom diskursiva strukturer så är dessa strukturer i grunden *tillfälliga* och *formbara*. Denna ‘obestämbarhet’ framträder dessutom i *störningssituationer* när strukturen inte längre förmår

skänka identitet. I sådana situationer, där subjekten konstruerar och identifierar sig med nya diskurser, blir de politiska agenter i ordets strängare mening. Politiska agenter uppträder [...] när strukturer upplöses och nya former av beslut – uppfattade som identifieringar – fattas. [min kursivering] (Howarth 2007: 138)

Dessa störningssituationer kallas även *rubbingar*, vilka synliggör och försäkrar diskursens tillfällighet. Vidare skapar de en identitetskris för subjektet, vilket gör subjektet "tvunget" att handla. (Howarth 2007: 125; Torfing 1999: 148-9) Rubbingar är därför centrala i konstituerande av subjektet och dess identitet då de skapar nya möjligheter för identifikation. Subjektet existerar inte innan dessa konflikter, utan konstitieras i dem. (Howarth 2010: 320)

Varför subjektet strävar efter identifikation har att göra att Laclau använder sig av en syn på subjektet importerad från Jacques Lacan. Lacan menar att subjektet struktureras diskursivt, men att denna struktur är ofullständig. Subjektet är därför i grunden splittrat. Lacan menar att idén om det sanna jaget är en myt. Jaget försöker därför 'hitta sig självt'. (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 49-51) *Identifikation* är alltså den akt genom vilket det splittrade och delade subjektet försöker att uppnå en fulländad identitet. (Torfing 1999: 150) Denna helhetskänsla infinner sig dock aldrig genom de positioner som diskursen erbjuder, men strävan efter att hitta sig själv förklarar varför subjektet strävar efter att hitta 'något' att identifiera sig med. Identitet är därför en identifikation med en subjektsposition som diskursen erbjuder. Identitet är alltid föränderlig, kontingent. (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 50-1) Som Howarth (2007) uttrycker det,

Det är i denna identifieringsprocess som politiska subjektiviteter skapas och formas. Sedan när de väl har formats och stabiliserats blir de *subjektspositioner* som gör individer till sociala aktörer med vissa egenskaper och attribut. [min kursivering] (Howarth 2007:125)

Iver B. Neumann (2003) understryker hur *identifikation* är ett av flera handlingsalternativ, när subjektet inte kan ta sig ur diskursen. Ett andra handlingsalternativ är *motidentifikation*, där subjektet intar en motsatt subjektsposition, men som ändå är en föreskriven subjektsposition. En tredje möjlighet är vad som kallas *desidentifikation* där subjektet identifierar sig med något som relaterar till den dominerande diskursen, utan att helt omfattas av en föreskriven subjektsposition. (144-145) Med disidentifikation driver subjektet, som Neumann uttrycker det, "[...] 'sin egen sak' och gör andras 'sak' till sin genom att ta bort, förändra, tillföra och kombinera element från olika diskurser". (145) Detta kan ses som en strategi för att skapa 'en ny' subjektsposition att identifiera sig med utifrån diskursen. Detta kan alltså användas för att analysera hur subjekt förhåller sig till subjektspositioner.

2.1.4 Analytiska verktyg

Ett konkret sätt att använda diskursteorin är genom att konstruera *ekvivalenskedjor*. Genom detta undersöks hur tecken skrivs samman med, eller skiljs från andra tecken och därmed får betydelse. (Bergström & Ekström 2018:

262-3) I diskursen finns *priviligierade tecken*. Dessa kallas *nodalpunkter* och det är genom dessa som diskursen ordnas. Ett exempel Winther Jørgensen & Phillips tar är 'kropp' i den medicinska diskursen. Genom 'kropp' får de andra tecknen inom diskursen sin betydelse. Nodalpunkterna är dock tomma i sig, och är därför även element. Element som olika diskurser för kamp om att ge betydelse kallas för *flytande signifikanter*. De olika diskurserna försöker ge de flytande signifikanterna innehåll på sitt sätt. Genom att studera dessa är det möjligt att undersöka vad för slags kamp om betydelsebildningen som förs. (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 35-7)

Ekvivalenskedjor kan även användas för att studera vilka subjekspositioner som konstitueras i diskurser. Detta görs genom att identifiera nodalpunkter som organiserar identiteten, vilka även kallas *mästersignifikanter*. Genom att analysera hur dessa ekvivaleras och skiljs från andra tecken är det möjligt att studera hur mästersignifikanterna ges innehåll. Exempelvis får mästersignifikanten 'kvinna' betydelse genom att ekvivaleras med 'passiv' eller ställas emot 'man'. Detta skapar sedan anvisningar vilka en måste leva upp till för att betraktas som 'man' eller 'kvinna'. (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 50) När flera identiteter hindrar varandra, eller kommer i konflikt med varandra står de i ett *antagonistiskt* förhållande. (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 55) Detta ramverk används för att studera hur mästersignifikanten 'klimatmigrant' får betydelse genom att ekvivaleras eller ställas mot andra tecken. Ramverket kommer även att användas för att studera hur stillahavsö-stater skapar en ny betydelse av 'klimatmigranten'. Jag ska alltså studera hur nya artikulationer om 'klimatmigranten' ändrar betydelseskapaandet av klimatmigranten. (Laclau & Mouffe 1985: 157; Winther Jørgensen & Phillips 2000: 35)

2.2 Postkolonial teori

2.2.1 Om 'det postkoloniala'

Postkolonialism inom akademisk forskning syftade initialt till att studera de sociala, ekonomiska och politiska konsekvenserna av den Europeiska koloniseringen. I motsats till vad termen antyder, avser postkolonialism inte någon enstaka eller enhetlig teori. Postkolonialism är tvärtom en heterogen tanketradition inom vilket det finns en uppsjö olika postkoloniala teoribildningar. (Wilkens 2017: 2; de los Reyes 2011a: 19) En av de frågor som det tvistas om mellan postkoloniala teoretiker är vad 'det postkoloniala' ska innebära. En del menar att det bör ses som kolonialismens efterföljande effekter, medan andra att det bör ses som ett ifrågasättande av den koloniala dominansen. (Loomba 2005: 22-3 ; de los Reyes 2011a: 19-20) Vivienne Jabri (2013) beskriver hur kolonialism även handlar de efterföljande effekterna.

[...] This [colonialism] is not just about the racialised inscriptions of the colonised, the degradations, humiliations, and violence, both epistemic and physical, to which the colonised is subjected, but is also profoundly about the *traces that such inscriptions leave behind* [...] [min kursivering] (5)

Det finns även svårigheter att definiera brytpunkten för 'det postkoloniala', bland annat då formell självständighet sträcker sig över en lång tid. Det finns därför forskare, däribland Jorge de Alva, som vill frikoppla postkolonialiteten från den formella självständigheten. Ytterligare komplikationer består av att följderna i form av kolonialt arv ser väsentligt annorlunda ut. 'Det postkoloniala' ser i detta avseende olika ut i olika länder och får därför ingen enhetlig innebörd. (Loomba 2005: 22-6) Detta betyder dock inte att 'det postkoloniala' inte går att använda, eller är utan betydelse. Som Jabri (2013) beskriver, har prefixet *post* en viktig funktion, eftersom det markerar en specifik, *postkolonial* erfarenhet. (19)

Paulina de los Reyes (2011a) sammanfattar de möjliga betydelserna för postkolonialism.

Primärt [...] gör det möjligt att avtäckas och beteckna konflikter, spänningar och motsättningar som formar samtiden och som kan spåras till det geopolitiska läge som växte fram efter den europeiska koloniseringen av världen. Men postkolonialismen kan även ses som ett intellektuellt projekt som har överskridit sitt studieobjekt och som ett perspektiv som möjliggör en annorlunda kunskap som utmanar samhällsordningen. [min kursivering] (20)

Jag tar i min uppsats inspiration från Paulina de los Reyes och kommer därför att anamma de båda betydelserna för 'det postkoloniala'. Detta gör jag genom att studera rasifierad(e) subjeksposition(er). Detta strävar jag även efter genom att understryka motstånd.

2.2.2 Kunskapsproduktion och konstituerandet av den Andre

Centralt i det koloniala projektet är kunskapsproduktion. Vad som avses med kunskap och dess produktion är direkt inspirerat från Michel Foucault, vars syn på makt/kunskap genomsyrar Edward Saids inflytelserika bok *Orientalism* (1978). Kunskapsproduktionen etablerar sanningsregimer vilka bestämmer vad som avses som kunskap och vad vi kan veta om subjekt och objekt. I en postkolonial kontext har detta omfattat kunskapsproducerande om 'den Andre', ett så kallat andrafierande där de kolonialiserade subjekten konstitueras som annorlunda och underlägsna. Producerandet av den Andre syftade aktivt till att förvisa denna i en underordnad position, i syfte att legitimera det koloniala projektet. (Jabri 2013: 29; de los Reyes 2011b: 237) (Loomba 2005: 53; Winther Jørgensen & Phillips 2000: 20-1; 111; De Los Reyes 2011: 237-8) Detta är dock inte förpassat till historien. Som Jabri (2013) uttrycker det,

Postcolonial subjects [...] are still faced with a colonial rationality which discursively and materially places them in a globally subordinate position. [min kursivering] (134)

Genom att konstituera det icke-europeiska producerades även kunskap och uppfattningar om det europeiska Självvet. Det europeiska har därmed konstitueras som företrädare för 'modernitet'. Detta europeiska har även konstitueras som referenspunkt, genom vilken det icke-Västerländska definieras i termer av avsaknad och ofullständighet. (Loomba 2005: 111 Jabri 2013: 13, 15, 20) Eftersom den Andres betydelse ges av vad den inte betyder finns många likheter med diskursteorins syn på hur betydelser skapas i diskurser utifrån det konstitutiva yttre. (se 2.1.2) (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 52)

3 Metod och material

3.1 Avgränsning av diskurs

När jag har avgränsat min diskurs har jag arbetat med Winther Jørgensen & Phillips (2000) tolkning av Laclau & Mouffe som innebär att diskursen är *en tillfällig fixering av betydelsen*. (36) Vidare har jag utgått ifrån deras råd om att använda sekundärmaterial, vilka “pekar ut bestämda diskurser” (137) Genom sekundärkällor har jag kategoriserat idealtyper av de olika diskurserna som finns kring klimatmigration. (se 1.2.1) Eftersom det finns stora skillnader i hur klimatmigration och klimatmigranten får betydelse i de olika idealtypiska diskurserna kan inte ‘diskursen om klimatmigranten’ räknas utgöra en *tillfällig fixering av betydelserna*. Jag uppfattar däremot de olika idealtypiska diskurserna som *tillfälliga fixeringar av betydelserna* om klimatmigranten, vilka var och en därför utgör en avgränsad diskurs. I min första analysdel utgörs min avgränsade diskurs av ‘diskursen om klimatmigration som klimatanpassning’.

Min analys andra del strävar efter att identifiera ‘stillahavsö-staters diskurs’. Här finns inget sekundärmaterial som klart och tydligt mejslar ut denna diskurs. McNamara & Gibsson (2009) har dock varit hjälpsam för min avgränsning. Studien visar att representanter för stillahavsö-stater visar motstånd mot kategorin ‘klimatflykting’, alltså mot ‘diskursen om klimatmigration som ett humanitärt problem’ (se 1.2.2 samt 1.2.3). Detta har gett en indikation, men absolut ingen självklarhet, att ‘stillahavsö-staters diskurs’ även är kritisk till ‘diskursen om klimatmigration som klimatanpassning’, vilket indikerar att de två kan separeras och avgränsas från varandra. Jag har inte avgränsat ‘stillahavsö-staters diskurs’ som en tillfällig fixering av betydelser, då det jag ska undersöka är hur ett flertal representanter från stillahavsö-stater förhåller sig till ‘diskursen om klimatmigration som klimatanpassning’. Jag vill därför lämna ett visst utrymme för att betydelserna inom ‘stillahavsö-staters diskurs’ kan variera. Diskursen har istället avgränsats genom att materialet främst är baserat på uttalanden från ett urval av stillahavsö-stater. Varför materialet representerar ‘stillahavsö-staters diskurs’ beskrivs nedan. (se 3.2)

3.2 Urval av material

Neumann (2003) beskriver att en urvalsmetod är att välja texter som ses som monument. (49). Storbritanniens regering släppte 2011 en studie på migration och klimatförändringarna, vilken producerades av deras interna tankesmedja Foresight. (Felli & Castree 2012: 1) Hädanefter benämns denna som *Foresight-rapporten*. Foresight-rapporten beskrivs av Baldwin (2017) som “[...] one of the most comprehensive accounts of migration and environmental change”. (21) Vidare beskrivs rapporten som central för ‘diskursen om klimatismigration som klimatanpassningsstrategi’. (Ransan-Cooper et al. 2015: 5-6; Methmann & Oels 2015: 58) Jag menar därför att denna är att betrakta som ett monument. (Neumann 2003: 49)

För att besvara min andra frågeställning studerar jag uttalanden av representanter för stillahavsö-staters anförande på klimatpolitiska möten. Conference on the Parties (COP) är det högsta beslutande organet kring FNs klimatkonvention, United Nations Convention on Climate Change (UNFCCC, u.å). Vad som sägs på dessa möten kan därför tänkas vara centrala för klimatrelaterad politik. Jag kommer nu beskriva och motivera de konferenser jag analyserat tal ifrån. Nuvarande gällande avtal, Parisavtalet, antogs under den tjugoförsta klimatkonferensen, COP21. Jag anser det därför vara centralt att analysera tal från COP21. Det tjugotredje klimattoppmötet, COP23, arrangerades 2017 av Fiji, vilket var första gången som en COP-konferens hölls av en stillahavsö-stat. (COP23, u.å.a) Det kan tänkas öka fokuset på de centrala frågorna som präglar stillahavsregionen. Vidare var det ett klimatpolitiskt möte som hölls nyligen. Därför kommer jag att analysera transkriberade tal från COP23. Jag har även studerat tal från konferensen Climate Action Pacific Partnership (CAPP). Min tanke med att även studera CAPP-konferensen var att även få med uttalanden från en så kallad Syd-Syd dialog.

De länder vars uttalanden jag valt att analysera är Tuvalu, Kiribati, Fiji och Vanuatu. Valet av de första två länderna är för att dessa ofta framställs som potentiella klimatflyktingar. (Klepp 2017: 5) Som McNamara & Gibson (2009) beskriver är inte länder som Fiji och Vanuatu av diverse anledningar lika utsatta inför klimatförändringarna. De menar dock att de i framtiden kan komma att bli utsatta för effekter av klimatförändringarna. (475) De kan därför i någon mån ses som potentiella klimatismigranter varför jag även studerat uttalanden av representanter från Fiji och Vanuatu. Vilka uttalanden som har varit relevanta för analysen har bestäms utifrån min frågeställning och mitt syfte med uppsatsen. Mer konkret har jag i materialet 'letat' efter nodalpunkter för mästersignifikanten 'klimatmigrant'.

För att svara på min andra frågeställning kommer jag även att analysera rapporten *Climate Change and Migration Issues in the Pacific* författad av John Campbell och Julia Warrick (2014). Rapporten är en del av Pacific Climate Change Migration Project, den hävdar uttryckligen att den inte ska representera

någon FN-organisations syn på migration och klimatförändringar (Campbell & Warrick 2014: ii). Den delen jag använder mig av i rapporten är en “summary of pacific perspectives on climate-related migration and the role of environmental factors in migration decision-making”. (Campbell & Warrick 2014: 10) En annan del jag använder mig av berör policy från Kiribati. (Campbell & Warrick 2014: 25) Delarna används i syfte att komplettera uttalanden gjorda på klimatpolitiska möten. Jag menar att dessa urval kan anses representera stillahavsö-staternas perspektiv.

3.3 Reflexivitet

Även diskursanalytiker är situerad i diskursen diskursiv forskning. (Neumann 2000: 158) Som Winther Jørgensen & Phillips (2000) beskriver det är “[...] forskarens kunskapsproduktion liksom all annan diskurs [...] produktiv - den skapar verkligheten samtidigt som den avbildar den”. (148) Det finns därför finns en risk att reproducera de diskurser som jag i min text kritiserar. Det är dock en risk som får tas för att kunna utföra det diskursanalysens syftar till, alltså kartlägga maktstrukturer. (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 8) Självklart måste jag förhålla mig till denna risk i skapande av texten.

4 Analys

4.1 Diskursen om 'klimatmigration som klimatanpassningsstrategi'

4.1.1 Den 'adaptiva klimatmigranten'

Inom denna diskurs är för 'klimatmigranten' privilegierade tecken, alltså nodalpunkter, 'nyttosam', 'aktör' och 'ansvarig'. Som en del av Foresight-rapportens (2011) nyckelbudskap hävdas att

[...] migration in the face of global environmental change may not be just part of the *'problem'* but can also be part of the solution. In particular planned and facilitated approaches to human migration can ease people out of situations of vulnerability. [min kursivering] (UK Foresight 2011:10)

Genom planerad migration kan alltså klimatmigranten bli mindre 'sårbar'. Det nämns att "[p]eople are as likely to migrate to places of environmental vulnerability as from these places". (UK Foresight 2010: 9). Dock läggs i rapporten mer fokus på att sårbarheten inför klimatförändringarna kan minskas. ("[...]it must be recognised that for many people it [migration] is an important way of bringing themselves out of poverty and out of vulnerability to global environmental change." UK Foresight 2011:179) Migration kan därför utgöra en klimatanpassningsstrategi, som dessutom kopplas till vad som kallas resiliens.

[...] migration can itself be a form of adaptation to environmental change, both for those who move and for those who choose not to, where their resilience to environmental change is enhanced by the migration of other household or community members. (UK Foresight 2011: 187)

Genom dessa utsagor blir alltså klimatmigration ett sätt för klimatmigranten att minska sin sårbarhet för klimatmigration och dessutom bli mer resilient. Vad dessa får för konsekvenser för klimatmigranten kommer diskuteras nedan. Med de möjligheter som migration innebär menar Foresight-rapporten att "[a]n important *shift* in policy thinking is required, *away from* a focus on *building resilience in situ* at all costs, and *relocation only if all else fails* when faced with environmental change." [min kursivering] (UK Foresight 2011: 179)

Genom att klimatmigranten beskrivs i monetära termer som 'ekonomisk utveckling' binds den samman med (ekonomisk) 'nytta' (benefit). En central nodalpunkt för 'klimatmigranten' är därför 'nyttosam'. Detta uttrycks i Foresight-rapporten (2011), i vissa fall uttrycks detta så explicit som att det är möjligt att "*capitalise on and maximise the benefits from migration*" [min kursivering] (2011:17) Det nämns regelbundet att migration kan vara till nytta för migranterna själva, bland annat genom att det är en "important method for households to diversify their incomes" och ger en möjlighet för migranter att "build themselves a better life". (UK Foresight 2011: 17, 178) Dock finns ett stort fokus på att klimatmigranter genom arbetsmigration ska skapa nytta i mottagande länder.

It should [...] include *the substantial economic benefits* which can result from migration, *not only for migrants* but often also for *the economies of receiving locations*. For example, it can help to address *skill shortages* in key industries and public services, *fuel entrepreneurship*, and even provide scope for addressing demographic deficits linked to ageing Populations. [min kursivering] (UK Foresight 2011: 172)

När klimatmigranten ska vara till 'nytta' i mottagarlandet, bör den besitta en viss flexibilitet och anpassa sig efter det arbetsrelaterade behovet som finns.

[...] successful migration leading to economic security also *requires* that in-country migrants can offer skills that are in demand in local labour markets. This means that, when investing in migration as an adaptation strategy, policies *should also involve building up skill sets* that are transferable to cities through improved education and health. [min kursivering] (UK Foresight 2011: 180)

Eftersom det 'krävs' att klimatmigranten ska 'erbjuda' arbete som behövs är det viktigt att den potentiella klimatmigranten ska 'tränas upp' om migration ska vara en klimatanpassningsstrategi. Det finns annars en risk att klimatmigranten kan komma att bli en 'belastning'.

[D]espite the *potential* advantages to economies as a whole and for the migrant population, this process *is not smooth* and as already noted, involves *substantial changes* in the lives of *receiving communities*, in terms of congestion, *impacts* on public services and infrastructure, *pressures* on water, sanitation, health and educational systems and often also on local labour market opportunities. [min kursivering] (UK Foresight 2011: 181-2)

Klimatmigration blir därför lyckad när klimatmigranten gör 'nytta', bland annat genom att uppfylla efterfrågan på arbete. ("[...] address *skill shortages* in key industries and public services" UK Foresight 2011: 172) Klimatmigration anses vara misslyckad när klimatmigranten blir en 'belastning', exempelvis istället sätter press på arbetsmarknaden. ("[...] pressures on [...] local labour market opportunities." UK Foresight 2011: 177-8) Samtidigt understryks att det 'krävs' av klimatmigranten att den kan 'erbjuda' vad som krävs av mottagarlandet. ("successful migration [...] *requires* that in-country migrants *can offer skills* that are *in demand* in local labour markets." [min kursivering] UK Foresight 2011: 180) Skillnaden mellan lyckad och misslyckad klimatmigration, och därmed även klimatanpassningsstrategi, avgörs därför av klimatmigrantens egna 'förmåga' att

anpassa sig, förmåga att inte vara en börda. Foresight-rapporten använder vid ett tillfälle benämningen “successful migrants”, (2011: 176) något som illustrerar det individuella ansvar som sätts på klimatmigranten. Som både Giovanni Bettini (2014) och Methmann & Oels (2015) tidigare har identifierat konstitueras klimatmigranten i diskursen om klimatmigration som klimatanpassningsstrategi som ett ansvarigt subjekt. Detta menar Methmann (2014) gör subjekt ansvariga för sin egen överlevnad. (2) Bettini (2014) menar att klimatmigranten blir en ‘medgörlig’ individ som förväntas anpassa sig till arbetsmarknader (12). Genom att klimatmigranten förväntas anpassa sig för att göra nytta ekvivaleras klimatmigranten som ‘nyttosam’. Möjligheten att klimatanpassa sig är därför nära förknippad med ett eget ansvar på att klimatanpassa sig. Klimatmigranten ekvivaleras därför som ‘aktör’, men även som ‘ansvarig’.

4.1.2 Den icke-adaptiva Andre

Genom att skilja på lyckade och misslyckade klimatmigranter konstitueras ett icke-adaptivt subjekt som främst definieras genom sin brist på förmåga att anpassa sig. Den icke-adaptiva klimatmigranten framträder i form av “trapped populations”, vilka beskrivs som “millions of people [that] will be *unable* to move away from locations in which they are extremely vulnerable to environmental change” [kursivering i original] (UK Foresight 2011: 9). Genom att inte kunna migrera formuleras ‘trapped populations’ oförmåga att anpassa sig. Den icke-adaptiva klimatmigranten framträder därför som en rasifierad Andre, definierad i sin, som Jabri (2013) uttrycker det, “ ‘lack’ or ‘incompleteness’”. (20) För att utveckla mitt resonemang om varför detta är en rasifierad klimatmigrant, en icke-adaptiv Andre, tar jag hjälp av Baldwin (2017). Baldwin menar att adaptiv och resilient migration i sin koppling till klimatanpassning blir ett sätt att hantera de livshotande klimatförändringarna. I en distinktionen mellan adaptiv och icke-adaptiv migration blir det förra säkerställandet av, medan det senare hotande av, mänskligt liv. Därför blir så kallade ‘trapped populations’ ett hot. (21-2) Även Methmann (2014) identifierar detta porträtterandet av den icke-adaptiva agenten, i Methmanns termer ‘den sårbara Andre’, som ett hot. Methmann menar att den icke-adaptiva framställs som en rasifierad Andre “[...]with enormous potential for disorder and disruption on the planet.” (16) Därför framstår klimatmigration få förödande konsekvenser om “resilience fails”. (16) Detta uttrycks i Foresight-rapporten som att migration kan komma att innebära “geopolitical challenges”, vilka följer när migration är “large, rapid”, “inadequately planned” och till och med “en masse”. (2011: 111, 106, 112) Dessa formuleringar ligger nära apokalyptiska föreställningar av ‘floods of refugees’ vilka figurerade i diskursen om klimatmigration som ett geopolitiskt säkerhetshot kännetecknas av. (Ransan-Cooper et al 2015: 5) Detta kan därför ses som en rasifiering likt den i diskursen om klimatmigranten som ett geopolitiskt säkerhetshot, där klimatmigranten blir en rasifierad Andre genom att utgöra ett yttre hot som måste skyddas ifrån. (se

1.2.1) Som Jabri (2013) uttrycker det “[...] it is the Other deemed variously as source of identifiable threat and *future scenarios of risk*.” [min kursivering] (24)

4.2 Stillahavsö-diskursen och klimatmigranten som ‘politiskt subjekt’

Inom den här diskursen är nodalpunkter för ‘klimatmigranten’ ‘förtryckt’, ‘aktör’ och ‘medborgare’. Jag inleder med en utsaga från Fijis president Frank Bainimaramas öppningsanförande på CAPP 2017.

[...] to *allow* sovereign nations to *slip beneath the rising seas* altogether to preserve the economies and lifestyles of others would be an *act of unparalleled selfishness and injustice*. And any global citizen who believes in justice has *no moral choice* other than to side with you in your struggle. [...] In a worst-case scenario, we know that there will be climate refugees throughout the world. But the people of Kiribati and Tuvalu *will not be refugees*. We Fijians will embrace you and *take you into our homes* and our hearts. That is our solemn promise to you as Pacific neighbours and friends. And we ask other countries to offer the same hospitality to anyone who is displaced by climate change. [min kursivering] (Bainimarama 2017)

Klimatmigration framträder i Bainimaramas uttalande ett ‘worst-case-scenario’, till följd av omvärldens omoraliska brist på agerande. Därför innebär själva blivandet av klimatmigranten ett tillstånd av orättvisa. En av ‘klimatmigrantens’ centrala nodalpunkter blir därför ‘förtryckt’. Bainimarama understryker även att personer från Kiribati och Tuvalu inte kommer att vara ‘flyktingar’, utan kommer att välkomnas in i deras ‘hem’. Här uttrycks en uppmaning till solidaritet, där klimatmigrantens ‘rätt’ till att få en ny plats att bo på kommer av att den utsatts för en orättvisa. Vidare skiljs klimatmigranten från ‘någon som har ett hem’. Klimatmigrantens legitimitet härleds därför ur att den är ‘förtryckt’.

Att klimatmigranten är ‘förtryckt’ innebär inte att den blir ‘hjälplös’. Detta går att utläsa i Beretimenti Taneti Maamaus, representanten för Kiribati, uttalande på COP23.

I want to make it *very clear* at the outset that my Government has decided to put aside the *misleading and pessimistic scenario of a sinking/deserted nation*, and has replaced it with a *bold scenario* filled with great faith in the Mighty Hand, that made our islands, coupled with our people’s *unwavering love for their home land*, and *great determination to fight and/or adapt to climate change*, with the help and support of our international partners and the entire world community. [...] The continued conversation and predictions for Kiribati to sink in future are *not only de-empowering* but also *contradictory* to our current efforts to build our islands and transform the lives of our people into a resilient, wealthy, healthy, and secured nation [...] [min kursivering] (Taneti Maamau 2017)

I denna utsaga uttrycker Taneti Maamau att den potentiella klimatmigranter inte “sjunker” utan är fast beslutna om att “kämpa”. Klimatmigranten ekvivaleras därför med ‘aktörskap’ och skiljs direkt mot ‘passivitet’. En andra central nodalpunkt för ‘klimatmigranten’ är därför ‘aktör’.

Ytterligare en ekvivalering som görs i Taneti Maamaus (2017) utsaga är den mellan 'klimatmigranten' och 'hemland'. Samma ekvivalering mellan 'klimatmigranten' och 'hemland' görs även i Bainimaramas utsaga,

As Pacific Islanders, we are *fighting* for our very survival. For all *we hold dear*. For all that *God has given us* and has been entrusted to us² by our forebears to care for and pass on to generations to come. And for some of our number, their very *existence as sovereign nations* with land and coastlines hangs in the balance. [min kursivering] (2017)

I Bainimaramas och Salwai Tabimasmas utsagor kopplas 'klimatmigranten' till 'hemlandet', deras öar, som får en stor betydelse för klimatmigranten. ("our people's unwavering love for their home land" Teneti Maamau 2017) Den potentiella klimatmigranten som kämpar för att behålla sitt hemland ("[...]we are *fighting* for [...] all *we hold dear*. For all that *God has given us*" [min kursivering] Bainimarama 2017) Här framträder klimatmigranten som en 'medborgare'. Detta innebär dock inte ett motsatsförhållande mellan migration och den potentiella klimatmigranten som 'medborgare'. Migration är "[...] a regular part of everyday life for many Pacific island communities.", men eftersom "[m]aintaining a connection to the 'homeland' (physically by returning, and cognitively through self-identity as belonging to a homeland) is a fundamental enabler of migration." är klimatmigrantens 'medborgarskap' centralt för migration. (Campbell & Warrick 2014: 11) Därför är "Retaining *the security of homelands* by offsetting the negative aspects of environmental degradation (including through *in situ adaptation*) [...] generally *preferable to moving* in local perspectives." [min kursivering] (Campbell & Warrick 2014: 10) Vidare är "[I]arge-scale relocation is generally perceived as *an option of last resort*. [min kursivering] (Campbell & Warrick 2014: 10)

En till detta kontrasterande utsaga är en om Kiribatis planerade respons till klimatförändringarna, vilken benämns "migration with dignity" (Campbell & Warrick 2014: 18) Syftet med denna är "raising the levels of qualifications able to be obtained in Kiribati to those available in countries such as Australia and New Zealand to make qualified I-Kiribati *more attractive as migrants* and to improve the standards of services available locally." [min kursivering] (Campbell & Warrick 2014: 18) Här framträder klimatmigranten istället som en potentiell 'attraktiv arbetsmigrant'.

Klimatmigranten framträder i denna diskurs därför som någon som är 'förtryckt', detta är dock utan att bli 'passiv' och klimatmigranten besitter därmed ett 'aktörskap'. Vidare framträder klimatmigranten som en 'medborgare'. Många av dessa drag påminner om vad Ransan-Cooper et al. (2015) benämner som 'klimatmigranten som 'politiskt subjekt'. Bland annat understryker det politiska subjektet understryker orättvisa och aktörskap (6). I kontrast till detta framträder klimatmigranten även som en potentiell 'attraktiv arbetsmigrant'. Detta behöver

² Synen på hemlandet är ofta kopplat till religion, något som gud har givit till dem och är deras. Se mer McNamara & Gibson (2009)

dock inte innebära att det inom diskursen finns en strid om betydelsen av klimatmigranten, utan är troligare ett resultat av min avgränsning av diskursen.

4.3 Betydelseskopande av 'klimatmigranten' i de två diskurserna

Det finns centrala skillnader i hur klimatmigranten ges betydelse och därmed även positioneras som subjekt i de två olika diskurserna. En 'nodalpunkt' som till synes är stabilt fixerad, men som vid närmare betraktning utgör en flytande signifikant är 'aktörskap'. I diskursen 'klimatmigration som klimatanpassning' framträder klimatmigranten som en aktör i den meningen att den själv kan påverka och förbättra sin livssituation. Samtidigt ekvivaleras 'aktörskap' med 'ansvar' och gör klimatmigranten ansvarig att förbättra sin livssituation. Detta står i stark kontrast mot 'stillahavsö-staternas diskurs', i vilken den potentiella klimatmigranten ekvivaleras med aktörskap samtidigt som den skiljs från ansvar. Klimatmigranten har i den senare diskursen därför en möjlighet att agera, utan att framträda som vad Methmann & Oels (2015) benämner ett 'ansvarigt subjekt'. (60) Den flytande signifikanten 'aktörskap' illustrerar därför en kamp som förs mellan diskurserna. (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 36-7) Detta visar också på ett antagonistiskt förhållande mellan 'den adaptiva klimatmigranten' och 'det politiska subjektet' då det är svårt att samtidigt kräva att även omvärldens delaktiga ansvar klimatanpassning och samtidigt identifiera sig med subjektspositionen 'den adaptiva klimatmigranten'.

En annan skillnad i betydelseskopande om 'klimatmigranten' är framställandet av hemlandet. I diskursen om klimatmigration som klimatanpassning är 'hemlandet' helt osynligt. I 'stillahavsö-staternas diskurs' är detta för klimatmigranten centralt genom nodalpunkten 'medborgare'. De förslag på att öka fokuset på omförflyttning istället för att öka resiliens på plats (in situ) som föreslås av Foresight-rapporten (2011: 179) hamnar i konflikt med betydelsen av 'klimatmigranten' i 'stillahavsö-staternas diskurs'. Klimatmigranten får därför i 'stillahavsö-diskursen en ny betydelse genom artikulation. (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 35) Detta skulle kunna ses som vad Neumann (2003) kallar desidentifikation. Det 'politiska subjektet' varken helt avvisar eller identifierar sig med 'den adaptiva agenten'. (144-5)

Ytterligare en skillnad är hur den potentiella klimatmigranten skapas som legitim klimatmigrant. 'Den adaptiva klimatmigrantens' legitima anledning att 'få' klimatmigrera är nära förknippad med dess nodalpunkt 'nyttosam'. I stillahavsö-diskursen härleds detta ur nodalpunkten 'förtryckt', eftersom att klimatmigranten är utsatt för orättvisa har den 'rätt' att migrera, som uttrycks i Bainimaramas (2017) utsaga.

5 Diskussion och slutsatser

5.1 Slutsatser

Min studie visar att diskursen om klimatmigration som klimatanpassning är rasifierad. I diskurser framträder klimatmigranten som en icke-adaptiva Andre. Den icke-adaptiva Andre konstitueras som annorlunda och definieras genom sin oförmåga att 'anpassa sig'. Vidare beskrivs denna icke-adaptiva Andre som potentiellt skapande av oreda genom okontrollerade migrantströmmar. Diskursen om klimatmigration som klimatanpassning återupplivar därmed en hotfull Andre som framträder i diskursen om klimatmigration som ett geopolitiskt hot.

Genom artikulation får 'klimatmigranten' en ny betydelse i 'stillahavsö-diskursen'. En skillnad i betydelse av 'klimatmigranten' i de två diskurserna blir tydlig genom den flytande signifikanten 'aktörskap'. I diskursen om klimatmigration som klimatanpassningsstrategi' ekvivaleras klimatmigranten 'aktörskap' som 'ansvarig'. I 'stillahavsö-diskursen ekvivaleras klimatmigranten utöver 'aktörskap' även som 'förtryckt' och undviker därför att bli vad Methmann & Oels (2015) benämner som 'ansvarigt subjekt'. (60) Vidare ekvivaleras klimatmigranten till 'medborgare' genom sin starka relation till sitt 'hemland', vilken är helt frånvarande i 'diskursen om klimatmigration som klimatanpassning'. Genom diskursernas tillfällighet blir det därför möjligt att genom artikulation skapa vad som kan tolkas som diskursivt motstånd mot subjekspositionen 'den adaptiva klimatmigranten'.

5.2 Vidare forskning

Den andra delen av min diskursanalys görs i stora drag på uttalanden av representanter för länder, vilka innehar högt uppsatta positioner, däribland minister- och presidentposter. En stark begränsning är därför att 'stillahavsö-staternas diskurs' utgör en vad Bergström & Ekström (2018) kallar *elitdiskurs* (276). Som Loomba (2005) återberättar Gayatri Chakravorty Spivak, beror möjlighet till motstånd på var i den hierarkiska stegen en befinner sig. Framtida forskning på diskursivt motstånd av andra än högt uppsatta representanter för stillahavsö-stater är därför befogat.

Referenser

- Baldwin Andrew, 2013. Racialisation and the figure of the climate-change migrant. *Environment and Planning A*, vol. 45, s. 1474 – 1490
- Baldwin Andrew, 2017. Resilience and race, or climate change and the uninsurable migrant: towards a topological racism. *Resilience*, vol. 5, nr 2, s. 129-143.
- Bainimarama, Frank, 2017. PM Bainimarama Opening Address at the Climate Action Pacific Partnership Event. Climate Action Pacific Partnership Event 2017. 2017-07-3. Suva, Fiji. Tillgänglig: <https://unfccc.int/news/pm-bainimarama-opening-address-at-the-climate-action-pacific-partnership-event>
Senast hämtad: 2019-01-07
- Bettini, Giovanni, 2014. Climate migration as an adaptation strategy: desecuritizing climate-induced migration or making the unruly governable?, *Critical Studies on Security*, vol. 2, nr 2, s. 180-195.
- Bergström, Göran; Linda Ekström, 2018. “Tre diskursanalytiska inriktningar” i Boréus, Kristina; Göran Bergström (red.) *Textens Mening och Makt*. Lund: Studentlitteratur.
- Campbell, John; Olivia Warrick, 2014. Climate Change And Migration Issues In The Pacific. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.ilo.org/dyn/migpractice/docs/261/Pacific.pdf> Senast hämtad: 2019-01-09
- COP23, u.å.a. About COP23 – Bonn, 2017. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://cop23.com.fj/about-cop-23/about-cop23/> Senast hämtad: 2019-01-07
- COP23, u.å.b [Elektronisk] Climate Action Pacific Partnership Event 2017
Tillgänglig: <https://cop23.com.fj/about-cop-23/climate-action-pacific-partnership-event-3-4-july/> Senast hämtad: 2018-01-07
- Felli, R. and Castree, N. (2012). Neoliberalising adaptation to climate change: foresight or foreclosure? *Environment and Planning A*, vol. 44, nr. 1, s. 1-4.
- Howarth, David, 2007. *Diskurs*. Malmö: Liber
- Jabri, Vivienne, 2013. *The postkolonial subject: Claiming politics/governing others in late modernity*. New York: Routledge.
- Klepp, Silja, 2017. Climate Change and Migration. *Oxford Research Encyclopedia of Climate Science*. [Elektronisk] Tillgänglig via DOI: 10.1093/acrefore/9780190228620.013.42
- Laclau, Ernesto – Chantal Mouffe, 1985. *Hegemonin och den socialistiska strategin*. Göteborg/Stockholm: Glänta/Vertigo
- Loomba, Ania, 2005. *Kolonialism/Postkolonialism*. Stockholm: Tankekraft
- McNamara, Karen Elizabeth; Chris Gibson, 2009. ‘We do not want to leave our land’: Pacific ambassadors at the United Nations resist the category of ‘climate refugees’. *Geoforum*, vol. 40, nr. 2, s. 475-483.
- Allgood, Lacey; Karen Elizabeth McNamara, 2017. Climate-induced migration:

- Exploring local perspectives in Kiribati. *Singapore Journal of Tropical Geography*, vol. 38, nr. 3, s. 370-85.
- Methmann, Chris; Angela Oels, 2015. From 'fearing' to 'empowering' climate refugees: Governing climate-induced migration in the name of resilience. *Security Dialogue*, vol. 46, nr 1, s. 51-68.
- Methman, Chris, 2014. Visualizing Climate-Refugees: Race, Vulnerability, and Resilience in Global Liberal Politics. *International Political Sociology*, vol. 8, nr. 4 s. 416-435.
- McNamara, Karen E. - Chris Gibson, 2009. "We do not want to leave our land": Pacific ambassadors at the United Nations resist the category of "climate refugees." *Geoforum*, vol. 40, nr. 3, s. 475-483.
- Neumann, Iver B., 2003. *Mening, materialitet, makt: En introduktion till diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur.
- Ransan-Cooper, Hedda; Carol Farbotko; Karen E. McNamara; Fanny Thornton; Emelie Chevalier, 2015. Being(s) framed: The means and ends of framing environmental migrants. *Global Environmental Change*, vol. 35, s. 106-15.
- de los Reyes, Paulina, 2011a. "Postkolonial feminism: Anteckningar om ett fält i rörelse" i de los Reyes, Paulina (red.) *Postkolonial feminism*. Stockholm: Tankekraft. s. 11-44
- de los Reyes, Paulina, 2011b. "Inledning: Kunskapsproduktion och diskursivt utrymme" i de los Reyes, Paulina (red.) *Postkolonial feminism*. Stockholm: Tankekraft. s. 237-244
- Rothe, Delf, 2017. Gendering Resilience: Myths and Stereotypes in the Discourse on Climate-induced Migration. *Global Policy*, vol. 8, nr S1, s. 40-47.
- Taneti Maamau, Beretitenti, 2017. His Excellency Beretitenti Teneti Maamau's Statement. 23rd Conference Of the Parties to the United Nations Framework Convention on Climate Change. 2017-11-15. Bonn, Tyskland. Tillgänglig: https://unfccc.int/sites/default/files/kiribati_cop23cmp13cma1-2_hls.pdf
Senast hämtad: 2019-01-07
- Torring, Jacob, 1999. *New Discourses of Discourse: Laclau, Mouffe and Žižek*. Oxford: Blackwell Publishers.
- UK Foresight, 2011, *Foresight: Migration and Global Environmental Change: Final Project Report*. London: The Government Office for Science.
- UNESCAP, u.å. Pacific Climate Change and Migration Project [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.unescap.org/subregional-office/pacific/pacific-climate-change-and-migration-project> Senast hämtad: 2019-01-07
- Wilkens, Jan, 2017. Postcolonialism in International Relations. *Oxford Research Encyclopedia of International Studies*. [Elektronisk] Tillgänglig via: <http://oxfordre.com/internationalstudies/view/10.1093/acrefore/9780190846626.001.0001/acrefore-9780190846626-e-101>
- UNFCCC, u.å.a. Conference of the Parties (COP) [Elektronisk] Tillgänglig: <https://unfccc.int/process/bodies/supreme-bodies/conference-of-the-parties-cop> Senast hämtad: 2019-01-03
- Winther Jørgensen, Marianne – Louise Phillips, 2000. *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur.